

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ (เอช 1 เอ็น 1) 2009 ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า

เกล็ดดาว จันททีโร วท.ม.*

ปรีดาวรรณ บุญมาก พย.ม.*

ณิชาดา กิมศรี พย.ม.*

อมาวสี กมลสุขยีนยง พย.บ.*

งามตา เจริญธรรม พย.บ.*

Abstract : Factors related to influenza A (H1N1) vaccination among healthcare workers in Prapokklao Hospital.

Kleddao Chanthatero M.Sc.*

Preedawan Boonmark M.S.N.*

Nichada Kimsri M.S.N.*

Amavasee Kamolsukyuenyong Dip.N.S.*

Ngamta Charoentum Dip.N.S.*

* Department of Nursing, Prapokklao Hospital, Chanthaburi Province, Thailand

J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2011;28(2):85-97.

Background : Low acceptance of vaccination against the 2009 pandemic influenza A (H1N1) among healthcare workers at Prapokklao Hospital (39-60 percent) even though a safe and effective vaccination was available.

Objective : To determine the knowledge, attitudes, and beliefs toward influenza vaccination among healthcare workers at Prapokklao Hospital.

Method : A Cross-sectional investigation of a stratified and simple random of 402

* กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพระปกเกล้าจังหวัดจันทบุรี

healthcare workers at Prapokkklao Hospital was conducted between December 15, 2010 and January 15, 2011 by the use of standardized, anonymous, self-administered questionnaire.

Results : Three hundred and eighty of respondents (94.52 percent), the Influenza vaccination coverage was low at a rate of 58.15 percent. The knowledge of influenza disease and prevention was at a rate of 90.8 percent but not related to the acceptance of vaccination of personal. The healthcare workers who beliefs that influenza must not vaccinate significance got an influenza vaccination less than the other (OR=0.51; 95% CI=0.32-0.80). Among the personal who agree with low side effects of vaccination were significance uptake vaccination (OR=2.32 ; 95% CI=1.30-4.17). The Attitudes of the group of healthcare workers who agree with a policy of vaccination against the 2009 pandemic influenza A (H1N1) were uptake vaccination more than the other (OR=2.26; 95% CI= 1.05-4.88). The main reasons of refusal of vaccination were fear of side effects.

Conclusion : Although healthcare workers had adequate level of knowledge towards influenza disease and prevention, only 58.15 percent of them were vaccinated. To improving influenza vaccination need for accessible information targeting healthcare workers' fears and misconceptions about influenza vaccines.

บทนำ

ตามที่ได้มีการระบาดของเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ (เอช 1 เอ็น 1) 2009 ในประเทศไทย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552 ทำให้มีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะมีการระบาดเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูหนาวในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในชนบท การฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ให้กับกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ป้องกันระบบสาธารณสุขของประเทศ และเพื่อลดอัตราป่วย อัตราตายของประชาชน ซึ่งการจัดลำดับกลุ่มเสี่ยงในการให้วัคซีนได้แก่ แพทย์พยาบาล บุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานเสี่ยง

ต่อการสัมผัสโรคจากผู้ป่วย หญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์มากกว่า 3 เดือนขึ้นไป บุคคลที่มีน้ำหนักมากกว่า 100 กิโลกรัม หรือดัชนีมวลกายตั้งแต่ 35 กิโลกรัม/เมตร² ผู้พิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ บุคคลอายุ 6 เดือน – 64 ปี ที่มีโรคเรื้อรังประจำตัว ได้แก่ โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง หอบหืด โรคหัวใจทุกประเภท หลอดเลือดสมอง ไตวาย ผู้ป่วยมะเร็งที่อยู่ในระหว่างได้รับยาเคมีบำบัด ผู้ป่วยโรคเลือดธาลัสซีเมียที่มีอาการรุนแรง ผู้ที่ภูมิคุ้มกันบกพร่อง ผู้ป่วยเบาหวาน และผู้สูงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป

ประสิทธิภาพของวัคซีนที่นำมาใช้ เป็นวัคซีนชนิดเชื้อตายผลิตในประเทศฝรั่งเศส เป็นเทคโนโลยีเดียวกับวัคซีนไขหวัดใหญ่ตามฤดูกาลปกติที่ใช้มากกว่า 30 ปี รวมทั้งประเทศไทยก็มี การใช้อย่างกว้างขวาง ก่อนวางจำหน่าย บริษัทผู้ผลิตได้ทดสอบทางคลินิกพบประสิทธิภาพในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคประมาณร้อยละ 90 ดังนั้น ถ้าสามารถฉีดวัคซีน จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนได้ 1.8 ล้านคน ซึ่งจะช่วยลดการเสียชีวิตให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง และช่วยลดการระบาดของโรค ส่วนเรื่องความปลอดภัยของวัคซีน กระทรวงสาธารณสุขให้ความใส่ใจมากที่สุด วัคซีนที่นำมาให้บริการแก่ประชาชนเป็นวัคซีนเชื้อตาย มีความปลอดภัยแก่ผู้ได้รับวัคซีน

หลายปีที่ผ่านมาสัดส่วนการฉีดวัคซีนของคนไทยอยู่ในระดับต่ำ แม้คนไทยจะเป็นไขหวัดใหญ่ปีละกว่า 5 หมื่นคนก็ตาม สถิติของการฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่ ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า อัตราการฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่ของบุคลากร จากสถิติการฉีดวัคซีนในปี พ.ศ. 2551 - 2553 อัตราการฉีดวัคซีนของบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 39 - 60

คณะผู้วิจัยจึงต้องการทราบสาเหตุ หรือปัจจัยที่มีผลต่อ การฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ (เอช 1 เอ็น 1) 2009 ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การการฉีดวัคซีนของบุคลากร ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ในการช่วยป้องกันการระบาดในบุคลากรโรงพยาบาล และลดอัตราป่วยและอัตราการตายของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

เพื่อสำรวจปัจจัยด้านความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับไขหวัดใหญ่ และทัศนคติต่อนโยบายการฉีดวัคซีนให้กับบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ 2009 ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ แบบตัดขวาง (Cross-sectional analytic study)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรทุกคนในโรงพยาบาลพระปกเกล้า

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า ที่ได้จากการใช้ตารางเลขสุ่มตามลำดับที่จากทะเบียนการเจ้าหน้าที่ จำนวน 402 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดความรู้ เรื่องไขหวัดใหญ่ของบุคลากร ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดความเชื่อของบุคลากร ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ

ส่วนที่ 4 ทัศนคติต่อนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่ให้กับบุคลากรทางการแพทย์

ส่วนที่ 5 การฉีดวัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยง โดยนำไป

ทดลองใช้กับบุคลากรโรงพยาบาลแหลมสิงห์ จำนวน 40 คน ได้ค่าความเที่ยงของความรู้ 0.65 และ ความเที่ยงของความเชื่อ 0.74

แจกแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อในตารางเลขสุ่ม ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2554 ได้แบบสอบถามจำนวน 380 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.52 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

- สถิติเชิงพรรณนา

ใช้ความถี่ และร้อยละในการอธิบายข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับความรู้ ความเชื่อของบุคลากรโรงพยาบาล ทศนคติต่อนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ และการฉีดวัคซีนของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า

- สถิติเชิงวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อดูความสัมพันธ์

ระหว่างข้อมูลเบื้องต้น ระดับความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติต่อนโยบายการฉีดวัคซีน กับ การฉีดวัคซีนของบุคลากร ในตอนแรกจะวิเคราะห์แบบ Uni-variate analysis โดยใช้ ไคว์สแควร์ (X^2) Odd ratio และ 95% CI แล้วจึงนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ มาวิเคราะห์ต่อโดยใช้ Multiple logistic regression

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.9 อยู่ในช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี มากที่สุดร้อยละ 58.9 อยู่ในงานบริการ ร้อยละ 59.7 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปีมากที่สุด ร้อยละ 41.6 รองลงมา ประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี และทำงานสัมผัส หรือติดต่อกับผู้ป่วยมากที่สุดถึงร้อยละ 65.3 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (n=380)

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวนคน (ร้อยละ)
เพศ	
หญิง	281 (73.9)
อายุ (ปี)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	224 (58.9)
มากกว่า 40 ปี	156 (41.1)
หน้าที่ปฏิบัติงาน	
งานบริการ	227 (59.7)
งานสนับสนุน	153 (40.3)
ประสบการณ์การทำงาน	
น้อยกว่า 10 ปี	158 (41.6)
11-20 ปี	105 (27.6)

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวนคน (ร้อยละ)
21-30 ปี	88 (23.2)
มากกว่า 30 ปี	29 (7.6)
การทำงานที่สัมผัส หรือติดต่อกับผู้ป่วย	
บ่อย	248 (65.3)
น้อย	74 (19.5)
ไม่สัมผัส	58 (15.3)

2. ระดับความรู้ เรื่องไข้หวัดใหญ่ ของบุคลากร โรงพยาบาลพระปกเกล้า

แบ่งระดับความรู้ออกเป็น 2 ระดับคือ คะแนนความรู้มากกว่าร้อยละ 60 คะแนน ถือว่ามีความรู้ คะแนนรู้น้อยกว่าร้อยละ 60 ถือว่าไม่มีความรู้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้เรื่องไข้หวัดใหญ่ ถึงร้อยละ 90.8

3. ความเชื่อ ของบุคลากร เกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่

บุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้าส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับความเชื่อที่ว่า ไข้หวัดใหญ่เป็นโรคไม่ร้ายแรง ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน และยาปฏิชีวนะรักษาไข้หวัดใหญ่ได้ แต่เห็นด้วยกับความเชื่อที่ว่า ถ้ามีร่างกายแข็งแรง อาการไข้หวัดใหญ่จะไม่รุนแรง ไข้หวัดใหญ่ 2009 รุนแรงกว่าไข้หวัดใหญ่ประจำปี วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ป้องกันโรคได้ดี และวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 มีอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละ ความเชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (n=380)

ความเชื่อ	เห็นด้วย จำนวนคน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวนคน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวนคน (ร้อยละ)
1. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ เป็นโรคไม่ร้ายแรง	140 (36.8)	237 (62.4)	3 (0.8)
2. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน	155 (40.8)	225 (59.2)	0 (0)
3. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ ถ้ามีร่างกายแข็งแรง อาการของไข้หวัดใหญ่ จะไม่รุนแรง	313 (82.4)	66 (17.3)	1 (0.3)
4. เชื่อว่า ยาปฏิชีวนะ รักษาไข้หวัดใหญ่ได้	170 (44.7)	206 (54.2)	4 (1.1)
5. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ 2009 รุนแรงกว่า ไข้หวัดใหญ่ประจำปี	319 (83.9)	59 (15.6)	2 (0.5)
6. เชื่อว่าวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ป้องกันโรคได้ดี	252 (66.3)	121 (31.9)	7 (1.8)
7. เชื่อว่าวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ฉีดแล้วเกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย	311 (81.8)	68 (17.9)	1 (0.3)

4. ทศนคติต่อนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ให้กับบุคลากรทางการแพทย์

ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นด้วยกับนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ให้กับบุคลากรถึงร้อยละ 88.7 ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 10.4 ส่วนร้อยละ 1.1 ไม่ตอบ

5. การฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ การฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ของกลุ่ม

ตัวอย่างในปี พ.ศ.2552 ร้อยละ 51.3 ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 58.2 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2552 ร้อยละ 7.1 เหตุผลที่ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่ เพราะไม่อยากป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่มากที่สุด ร้อยละ 47.0 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3 ส่วนเหตุผลที่ไม่ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่ เพราะกลัวอาการข้างเคียงของวัคซีน มากที่สุดร้อยละ 34.6 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละ เหตุผล ที่ฉีดวัคซีนฯ ของกลุ่มตัวอย่าง (n=221)

เหตุผล	จำนวนคน (ร้อยละ)
กลัวนำไข้หวัดใหญ่ไปติดคนในครอบครัว	40 (18.1)
ไม่อยากป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่	104 (47.0)
มีโรคประจำตัว	7 (3.2)
ต้องดูแลผู้ป่วย	28 (12.6)
ฉีดฟรี ไม่เสียเงิน	5 (2.3)
ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ทุกปีอยู่แล้ว	23 (10.4)
ถูกชักชวน	7 (3.2)
การรณรงค์จากสื่อต่างๆ	7 (3.2)
รวม	221 (100)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน และร้อยละ เหตุผลที่ไม่ฉีดวัคซีนฯ ของกลุ่มตัวอย่าง (n=159)

เหตุผล	จำนวนคน (ร้อยละ)
ไม่มั่นใจประสิทธิภาพวัคซีน	24 (15.1)
ไม่สบายในช่วงการฉีดวัคซีน	20(12.6)
ฉีดไม่ทันตามกำหนดเวลา	11(6.9)
ไม่รู้ว่า ร.พ.มีการฉีดวัคซีน	3 (1.9)
กลัวอาการข้างเคียงของวัคซีน	55 (34.6)
คิดว่าตนเองสุขภาพแข็งแรง	46(28.9)
รวม	159 (100)

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ปี พ.ศ.2553

เพศหญิงฉีดวัคซีนมากกว่าเพศชาย (OR=1.70; 95% CI=1.07-2.70) งานบริการฉีดวัคซีน มากกว่า งานสนับสนุน (OR=1.79; 95%

CI=1.18-2.71) และผู้ที่สัมผัสผู้ป่วย ฉีดวัคซีนมากกว่าผู้ที่ไม่สัมผัส (OR=2.43; 95% CI=1.37-4.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการ วิเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ปี พ.ศ.2553

ข้อมูลเบื้องต้น	การฉีดวัคซีนปี พ.ศ.2553		OR (95 % CI)	p-value
	ฉีด	ไม่ฉีด		
เพศ				
หญิง	154	108	1.70 (1.07-2.70)	0.023*
ชาย	48	51		
อายุ				
≤ 40 ปี	136	88	1.29 (0.85-1.95)	0.226
> 40 ปี	85	71		
หน้าที่ ปฏิบัติงาน				
งานบริการ	145	82	1.79 (1.18-2.71)	0.006*
งานสนับสนุน	76	77		
ประสบการณ์การทำงาน				
≤ 20 ปี	157	106	1.21 (0.79-1.90)	0.362
> 20 ปี	64	53		
การทำงานที่สัมผัส /ติดต่อกับผู้ป่วย				
สัมผัส	198	124	2.43 (1.37-4.30)	0.002*
ไม่สัมผัส	23	35		

7. การวิเคราะห์ความรู้เรื่องไข้หวัดใหญ่กับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ปี พ.ศ. 2553

พบว่ากลุ่มที่มีความรู้เรื่องไข้หวัดใหญ่ ฉีดวัคซีนเป็น 1.41 เท่าของผู้ที่ไม่ฉีดวัคซีน ส่วนกลุ่มที่ไม่มีความรู้เรื่องไข้หวัดใหญ่ ฉีดวัคซีนเป็น 1.18 เท่าของผู้ที่ไม่ฉีดวัคซีน แต่เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติ โดยเปรียบเทียบการฉีดวัคซีน ของกลุ่มที่

มีความรู้ และไม่มีความรู้ พบการฉีดวัคซีนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (OR=0.84; 95% CI=0.42-1.69)

8. การวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องไข้หวัดใหญ่ของบุคลากรกับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่

ความเชื่อเรื่องไข้หวัดใหญ่ ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน กลุ่มที่เห็นด้วยฉีดวัคซีนน้อยกว่า

กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย (OR=0.42; 95 % CI=0.28-0.64) และความเชื่อเรื่องวัคซีนป้องกัน ทำให้เกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย กลุ่มที่เห็นด้วย จัดวัคซีนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย (OR=2.70; 95% CI=1.58-4.66) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ ความเชื่อเรื่องไข้หวัดใหญ่กับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ปี พ.ศ. 2553

ความเชื่อ	การฉีดวัคซีนปี พ.ศ.2553		OR (95% CI)	p-value
	ฉีด	ไม่ฉีด		
1. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่เป็นโรคไม่ร้ายแรง				
เห็นด้วย	82	58	1.03 (0.68-1.58)	0.884
ไม่เห็นด้วย	137	100		
2. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน				
เห็นด้วย	71	84	0.42 (0.28-0.64)	0.001*
ไม่เห็นด้วย	150	75		
3. เชื่อว่าร่างกายแข็งแรง อาการไข้หวัดใหญ่จะไม่รุนแรง				
เห็นด้วย	177	136	0.69 (0.40-1.21)	0.198
ไม่เห็นด้วย	43	23		
4. เชื่อว่าปฏิกิริยาระกษาไข้หวัดใหญ่ได้				
เห็นด้วย	94	76	0.80 (0.53-1.21)	0.292
ไม่เห็นด้วย	125	81		
5. เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ 2009 อาการรุนแรงกว่าไข้หวัดประจำปี				
เห็นด้วย	188	131	1.21 (0.69-2.12)	0.502
ไม่เห็นด้วย	32	27		
6. เชื่อว่าวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ป้องกันโรคได้ดี				
เห็นด้วย	152	100	1.27 (0.82-1.96)	0.290
ไม่เห็นด้วย	66	55		
7. เชื่อว่าวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ฉีดแล้ว เกิดอาการข้างเคียงเล็กน้อย				
เห็นด้วย	195	116	2.70 (1.58-4.66)	0.001*
ไม่เห็นด้วย	26	42		

9. การวิเคราะห์ทัศนคติของบุคลากร ต่อนโยบายการฉีดวัคซีนให้กับบุคลากร ทางการแพทย์

พบว่า กลุ่มที่เห็นด้วยกับนโยบายการฉีดวัคซีน ตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (OR=3.58, 95% CI=1.75-7.32)

10. การวิเคราะห์ด้วย multiple logistic regression

นำปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนของบุคลากรมา การวิเคราะห์ด้วย multiple logistic regression พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้าปี พ.ศ.2553

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 โดยใช้ multiple logistic regression

ปัจจัย	p-value	OR	95% CI
- เพศ	0.381	0.79	0.47-1.33
- หน้าที่ปฏิบัติงาน	0.267	1.34	0.80-2.26
- การสัมผัสผู้ป่วย	0.064	1.96	0.96-3.84
- ทัศนคติที่เห็นด้วยกับนโยบาย	0.037*	2.26	1.50-4.88
- ความเชื่อ ไข้หวัดใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน	0.003*	0.51	0.32-0.80
- ความเชื่อ การฉีดวัคซีนเกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย	0.005*	2.32	1.30-4.17

บทวิจารณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Uni-varitate พบว่า เพศหญิงฉีดวัคซีนมากกว่าเพศชาย 1.70 เท่า (95% CI = 1.07-2.70) งานบริการฉีดวัคซีนมากกว่างานสนับสนุน 1.79 เท่า (95% CI=1.18-2.71) และ ผู้ที่สัมผัสผู้ป่วยฉีดวัคซีนมากกว่าผู้ที่ไม่สัมผัส 2.43 เท่า (95% CI=1.37-4.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน

ก็คือ ทัศนคติ พบว่ากลุ่มที่เห็นด้วยกับนโยบายการฉีดวัคซีน ตัดสินใจฉีดวัคซีน มากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย 2.26 เท่า (95% CI=1.50-4.88) และ ความเชื่อ กลุ่มที่เห็นด้วยกับความเชื่อที่ว่า ไข้หวัดใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน ตัดสินใจฉีดวัคซีน น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย 0.51 เท่า (95% CI=0.32-0.80) และกลุ่มที่เห็นด้วยกับความเชื่อว่า การฉีดวัคซีน เกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย ตัดสินใจฉีดวัคซีน มากกว่ากลุ่มไม่เห็นด้วย 2.32 เท่า (95% CI=1.30-4.17) ส่วนปัจจัยเรื่องเพศ หน้าที่ปฏิบัติงาน และการสัมผัสผู้ป่วย ไม่มีผลต่อการฉีดวัคซีนของบุคลากร ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 7

เรื่องความรู้ของบุคลากร ไม่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ในปี พ.ศ.2553 เมื่อนำตัวแปรเรื่องเพศ หน้าที่ปฏิบัติงาน การสัมผัสผู้ป่วย ทัศนคติ และความเชื่อที่มีผลต่อการฉีดวัคซีน มาวิเคราะห์ต่อโดยใช้ multiple logistic regression พบว่า เพศ หน้าที่ปฏิบัติงาน การสัมผัสผู้ป่วย ไม่มีผลต่อการฉีดวัคซีน อธิบายได้ว่า กลุ่มที่ให้บริการผู้ป่วย หรือสัมผัสผู้ป่วย จะฉีดวัคซีนมาก

เพราะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงที่จะเป็นไข้หวัดใหญ่จากการให้บริการ โดยการติดต่อสัมผัสผู้ป่วย จึงต้องการป้องกันตนเอง และครอบครัว ไม่ให้ป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ ซึ่งบุคลากรกลุ่มนี้จะเป็นพยาบาล และพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง ทำให้เกิดเป็นตัวแปรกวนในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Univariate แต่เมื่อกำจัดตัวแปรกวน โดยการวิเคราะห์ multiple logistic regression จึงพบว่าเพศ หน้าที่การปฏิบัติงาน และการสัมผัส ผู้ป่วย ไม่มีผลต่อการฉีดวัคซีนของบุคลากร

ส่วนเรื่องความรู้ ไม่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ปี พ.ศ.2553 อธิบายได้จากการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 และกระแสของสื่อในการนำเสนอข่าว ความรุนแรงของโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 รวมทั้งประสิทธิภาพและความสำคัญของวัคซีน ในการป้องกันไข้หวัดใหญ่ ทำให้บุคลากรตื่นตัวในการป้องกันตนเองและครอบครัวจากไข้หวัดใหญ่ 2009 ร่วมกับนโยบายของโรงพยาบาลพระปกเกล้า ที่ให้บุคลากรที่ต้องดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ 2009 จะต้องฉีดวัคซีน เพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันตนเองในการเตรียมพร้อมสถานการณ์รับผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ 2009 และบุคลากรทั่วไปสามารถฉีดวัคซีนฟรี จึงทำให้บุคลากรฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น จากนโยบายและความจำเป็น มากกว่าการตัดสินใจฉีดโดยผ่านการวิเคราะห์ของตนเอง จึงทำให้แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ที่พบว่าบุคลากรสาธารณสุขที่มีความรู้เรื่องวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ไม่มากพอจะไม่ฉีดวัคซีน และการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากร และประชาชนอย่างถูกต้องมีความสำคัญ จะทำให้บุคลากรมั่นใจในความปลอดภัย และตัดสินใจฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น

บุคลากรที่เห็นด้วยกับความเชื่อว่า ไข้หวัดใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน จะฉีดวัคซีนน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย 0.51 เท่า (95% CI=0.32-0.80) และผู้ที่เห็นด้วยกับความเชื่อว่าการฉีดวัคซีน เกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย จะฉีดวัคซีน มากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย 2.32 เท่า (95% CI =1.30-4.17) และทัศนคติที่เห็นด้วยต่อนโยบายการฉีดวัคซีน ตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วย 2.26 เท่า (95% CI=1.50-4.88) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ว่า ความเชื่อจะส่งผลถึงพฤติกรรม และทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึกและความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบต่อเป้าหมาย (Wicker et al, 2009, Bhavnani et al, 2007, Norton et al, 2008, Abramson and Levi, 2008) ดังนั้นการที่จะทำให้บุคลากรของโรงพยาบาลพระปกเกล้า ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 ได้จะต้องเริ่มด้วยการเปลี่ยนความเชื่อที่จะนำไปสู่การฉีดวัคซีนของบุคลากร และเหตุผลที่บุคลากรฉีดวัคซีนมากที่สุดคือไม่อยากป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ ส่วนเหตุผลที่ไม่ฉีดวัคซีนมากที่สุด คือ กลัวอาการข้างเคียงของวัคซีน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ที่พบว่าบุคลากรสาธารณสุขไม่ฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ เพราะกลัว side effect กลัวปฏิกิริยาของ adverse reaction ของวัคซีน กลัวว่าวัคซีนจะเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ และไม่แน่ใจในประสิทธิภาพของวัคซีนวัคซีน (Thoon and Chong, 2010, Douville et al, 2010, Blank et al, 2010, Wicker et al, 2009, Norton et al, 2008, Abramson and Levi, 2008)

ข้อเสนอแนะ

การปรับเปลี่ยนความเชื่อ และทัศนคติของบุคลากร เป็นเรื่องท้าทายที่โรงพยาบาลจะต้องทำให้เกิดเป็นรูปธรรม มีช่องทางการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ประโยชน์ และประสิทธิภาพของวัคซีนที่ถูกต้อง ผ่านสื่อต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่บุคลากรในโรงพยาบาลทุกระดับอย่างทั่วถึง เพื่อป้องกันความสับสนเกี่ยวกับความเชื่อผิดๆ จากกระแสข่าวของสื่อต่างๆ

สรุป

บุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้าจังหวัดฉะเชิงเทราป้องกันไข้หวัดใหญ่ในปี พ.ศ.2553 ร้อยละ 58.2 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2552 ร้อยละ 7.1 การที่บุคลากรฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ 2009 เพิ่มขึ้น เพราะบุคลากรเกิดการตื่นตัวในการป้องกันตนเองและครอบครัวจากไข้หวัดใหญ่ 2009 ร่วมกับนโยบายของโรงพยาบาลพระปกเกล้าที่ให้บุคลากรที่ต้องดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ 2009 จะต้องฉีดวัคซีนเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันตนเองในการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ 2009 และบุคลากรทั่วไปสามารถฉีดวัคซีนฟรีจึงทำให้บุคลากรฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่ฉีดวัคซีน ไม่ได้เกิดจากความรู้อย่างเดียวแต่เกิดจากความเชื่อ เชื่อว่าไข้หวัดใหญ่ต้องฉีดวัคซีนป้องกัน และการฉีดวัคซีนเกิดอาการข้างเคียงเพียงเล็กน้อย ความเชื่อที่ถูกต้องจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการฉีดวัคซีน นำไปสู่การฉีดวัคซีนของบุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายแพทย์ทอง ประสานพานิช แพทย์กลุ่มงานกุมารเวชกรรม ที่ให้การสนับสนุน และคำแนะนำในการทำวิจัย และแก้ไขบทความให้สมบูรณ์ และขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยทุกคน ตลอดจนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกคน

บรรณานุกรม

- 1 Wicker S, and Rabenau HF."The reluctance of nurses to get vaccinated against influenza." Vaccine 2010;28(29): 4548-9.
2. Talbo TR, Dellit TH, et al."Factors associated with increased healthcare worker influenza vaccination rates: results from a national survey of university hospitals and medical centers." Infect Control Hosp Epidemiol 2010;31(5):456-62.
3. Seale H, Leask J, et al. "Attitudes amongst Australian hospital healthcare workers towards seasonal influenza and vaccination." Influenza Other Respi Viruses 2010;4(1): 41-6.
4. Schwarzing M, Verger P, et al. "Positive attitudes of French general practitioners towards A/H1N1 influenza-pandemic vaccination : a missed opportunity to increase vaccination uptakes in the general public?" Vaccine 2010;28(15): 2743-8.

5. Rehmani R and Memon JI."Knowledge, attitudes and beliefs regarding influenza vaccination among healthcare workers in a Saudi hospital." *Vaccine* 2010;28(26):4283-7.
6. Rachiotis G, Mouchtouri V A, et al. "Low acceptance of vaccination against the 2009 pandemic influenza A (H1N1) among healthcare workers in Greece." *Euro Surveill* 2010;15(6).
7. Kaboli F, Astrakianakis G, et al. "Influenza Vaccination and Intention to Receive the Pandemic H1N1 Influenza Vaccine among Healthcare Workers of British Columbia, Canada: A Cross-Sectional Study." *Infect Control Hosp Epidemiol.* 2010.
8. Eastwood K, Durrheim DN, et al. "Acceptance of pandemic (H1N1) 2009 influenza vaccination by the Australian public." *Med J Aust* 2010;192(1):33-6.
9. Douville LE, Myers A, et al. "Health care worker knowledge, attitudes, and beliefs regarding mandatory influenza vaccination." *Arch Pediatr Adolesc Med* 2010;164(1):33-7.
10. deSante JE, Caplan A, et al. "Physician attitudes towards influenza immunization and vaccine mandates." *Vaccine* 2010; 28(13):2517-21.
11. Blank DL, Bodansky DM, et al. "Influenza vaccination of future healthcare workers: a cross-sectional study of uptake, knowledge and attitudes." *Vaccine* 2010 ;28(29):4668-72.
12. Wicker S, Rabenau HF, et al. "Influenza vaccination compliance among health care workers in a German university hospital." *Infection* 2009;37(3):197-202.
13. Moore BS. "Why health care workers decline influenza vaccination." *AAOHN J* 2009;57(11):475-8.
14. Hollmeyer HG, Hayden F, et al. "Influenza vaccination of health care workers in hospitals--a review of studies on attitudes and predictors." *Vaccine* 2009;27(30):3935-44.
15. Fernandez WG, Oyama L, et al. "Attitudes and practices regarding influenza vaccination among emergency department personnel." *J Emerg Med* 2009;36(2):201-6.
16. Esteves-Jaramillo A, Omer SB, et al. "Acceptance of a vaccine against novel influenza A (H1N1) virus among health care workers in two major cities in Mexico." *Arch Med Res* 2009;40(8):705-11.
17. Chor JS, Ngai KL, et al. "Willingness of Hong Kong healthcare workers to accept pre-pandemic influenza vaccination at different WHO alert levels: two questionnaire surveys." *BMJ* 2009;339: b3391.
18. Al-Tawfiq JA, Antony A, et al. "Attitudes towards influenza vaccination of multi-nationality health-care workers

- in Saudi Arabia." *Vaccine* 2009;27(40): 5538-41.
19. Opstelten W, Van Essen GA, et al. "Influenza immunization of Dutch general practitioners: vaccination rate and attitudes towards vaccination." *Vaccine* 2008;26(47):5918-21.
20. Norton SP, Scheifele DW, et al. "Influenza vaccination in paediatric nurses :cross-sectional study of coverage, refusal, and factors in acceptance." *Vaccine* 2008; 26(23):2942-8.
21. Kaufman J, Davis J, et al. "Influenza immunisation of doctors at an Australian tertiary hospital: immunisation rate and factors contributing to uptake." *Commun Dis Intell* 2008;32(4):443-8.
22. Esposito S, Bosis S, et al. "Influenza vaccination among healthcare workers in a multidisciplinary University hospital in Italy." *BMC Public Health* 2008;8:422.
23. Abramson ZH and Levi O. "Influenza vaccination among primary healthcare workers." *Vaccine* 2008;26(20):2482-9.